Toelichting bij Monitor II 2026

Stand van zaken Programma Maatregelpakketten.
Het Uitvoeringsprogramma Maatregelpakketten (UPM) bestaat uit drie werkpakketten waar Overijssel in september 2024 een subsidie voor heeft ontvangen van het ministerie van LVVN. Pakket 1- Brede integrale aanpak, pakket 2 - Proeftuinen en koplopers en pakket 3 - Opbouw grondpositie.
Voor de 36 koplopergebiedsprocessen is een subsidieregeling opengesteld waarmee de koplopers een initiatief, een voorverkenning en een verkenning kunnen uitwerken. Zij worden daarbij ondersteund door onze procesregisseurs die tevens hun contactpersoon zijn voor de provinciale organisatie. Wanneer de verkenning, met het bijbehorende plan van aanpak is afgerond, wordt gekeken naar de haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen. Die maatregelen die op dit moment uitvoerbaar zijn kunnen door de koploper worden uitgewerkt in de planfase dat de start vormt van de realisatie. Ook in deze fase worden zij financieel ondersteund vanuit de SPUK. Voor de maatregelen die wat meer uitwerking vragen, kijken wij met de koploper hoe hier vervolg aan kan worden gegeven en wat er nodig is om alsnog verder te komen. De maatregelen die niet uitvoerbaar blijken, blijven dan (vooralsnog) 'op de plank liggen'. Te denken valt bijvoorbeeld aan maatregelen waarvoor een vergunning noodzakelijk is en waarvan we weten dat deze nu niet kan worden verleend.

Financiën

Besteding (*1.000)	Totaal beschikbaar	Realisatie t/m 2025	Monitor-I 2026	Monitor-II 2026	Mutatie
Pakket I brede integrale aanpak:					
personele inzet	0	649	650	450	-200
faciliteren van stoppers	700	340	520	380	-140
KPI melkveehouderij	11.100	1.250	3.800	2.600	-1.200
KPI weidegang	13.500	4.250	3.585	3.585	0
innovatie nieuwe teelten	8.100	1.515	1.125	525	-600
agro foresty	5.400	151	200	200	0
omschakelen naar biologisch	3.300	362	400	270	-130
omvormers landgoed	9.600	0	900	750	-150
innovatie stalaanpassing	14.400	3.011	2.400	1.650	-750
Sociaaleconomisch:				0	
Ondersteuning gemeenten nieuw ruimtelijk en VAB beleic	3.645	60	973	273	-700
impuls verbreding	900	88	300	20	-280
investeren in veiligheidscoaches	270	101	120	120	0
Subtotaal:	**70.915**	**11.778**	**14.973**	**10.823**	**-4.150**
Pakket II Gebiedsprocessen:					
Gebiedsprocessen in de uitwerkingsgebieden	64.782	3.135	5.002	1.652	-3.350
Gebiedsprocessen buiten de uitwerkingsgebieden	3.275	1.180	500	350	-150
Uitvoeringsmaatregelen in de uitwerkingsgebieden	18.835	86	2.230	100	-2.130
Proeftuin Beekdalen	10.878	137	570	65	-505
Proeftuin Veenweide	6.989	93	253	253	0
Proeftuin Waterwingebieden	13.133	56	680	35	-645
Proeftuin Bestuurlijke samenwerking	420	55	0	0	0
Proeftuin Aanpak landgoederen	255	92	170	130	-40
Proeftuin Uitwerkingsgebied N-2000	663	0	500	100	-400
Subtotaal:	**119.230**	**4.836**	**9.905**	**2.685**	**-7.220**
Pakket III opbouw grondpositie					
opbouw grondpositie	43.566	0	5.000	100	-4.900
Subtotaal:	**43.566**	**-**	**5.000**	**100**	**-4.900**
Totaal:	**233.711**	**16.614**	**29.878**	**13.608**	**-16.270**

We ervaren dat de bedragen die we voor 2026 hadden begroot te optimistisch zijn gebleken en zien ons genoodzaakt een bedrag af te ramen. De redenen hiervoor zijn per maatregel verschillend:

- Voor de uitvoering van de KPI-regeling melkveehouderij wordt op basis van het geschatte aantal deelnemers een maximale budgetreservering gemaakt van € 5.000 per deelnemer. Deze werkwijze biedt zekerheid dat voldoende middelen beschikbaar zijn voor alle deelnemers. Omdat melkveehouders in de praktijk niet de maximale KPI-score behalen, valt de uiteindelijke uitkering vaak lager uit dan het gereserveerde bedrag;
- in de regelingen voor de innovatie van stalaanpassingen zien we dat vanwege het niet kunnen verlenen van vergunningen er een lagere investeringsbereidheid is;
- de innovatie in nieuwe teelten blijft achter omdat de overschakeling naar nieuwe teelten langjarig is en dus de onzekerheid groter. Voor deze regeling is meer tijd nodig;
- de subsidieregeling voor gemeenten voor nieuw ruimtelijk en VAB beleid is nog weinig gebruikt omdat de voorbereidingen van gemeenten meer tijd en inzet vergen dan zij hadden verwacht. We zien wel dat dit op gang komt en verwachten dat de achterstand volgend jaar wordt ingehaald;
- de gebiedsprocessen en de proeftuinen hebben eveneens veel tijd nodig en op sommige punten stageneren ze om te komen tot concrete uitwerking. Dit heeft onder andere te maken met het niet kunnen verkrijgen van vergunningen, de onzekerheid rondom de plannen van het Rijk en het ontbreken van een (door Brussel) goedgekeurde regeling om landbouwgrond gedeeltelijk te mogen afwaarderen;
- de openstelling van de subsidieregelingen ten behoeve de vrijwillige aanleg nieuwe natuur en groen blauwe dooradering worden naar verwachting eind dit jaar opengesteld. De bestedingen verschuiven naar de komende jaren.

Gelet op alle ontwikkelingen op het landelijk gebied en de bijkomende onzekerheden voor de ondernemers, zullen niet alle middelen binnen de huidige looptijd van het programma (eind 2028) worden besteed. Met het Rijk is periodiek afstemming over de voortgang van de bestedingen en de behaalde doelen. In deze gesprekken is ook verkend om de looptijd van het programma (en de termijn voor de besteding van de SPUK-gelden) te verlengen. Mondeling heeft het ministerie laten weten dat een verlenging tot 2041 tot de mogelijkheden behoort. De schriftelijke bevestiging van deze verlenging wordt in oktober verwacht.

Verlenging van de termijn van het programma zou het realiseren van de maatregelen van het programma beter mogelijk maken, vooral waar het gaat om maatregelen die een langjarige inzet vergen of (zoals bij grondafwaardering) pas aan het einde van het proces komen. Ook biedt een verlenging de mogelijkheid om in te spelen op de Rijksaanpak die op 26 juni jl bekend is gemaakt.

Maatregelpakketten

Pakket 1 Brede integrale aanpak bestaat uit de volgende onderdelen:

a. Stoppers faciliteren en stoppers ondersteunen. Betreft tevens een pilot voor het inrichten van een stoppersloket inclusief bedrijfsvouchers waarbij agrariërs inzicht krijgen in de prestaties, kansen en mogelijkheden van het eigen bedrijf.
b. Bedrijfsmanagement verbeteren via beloning van KPI’s melkveehouderij.
c. Bedrijfsmanagement verbeteren via beloning KPI weidegang melkveehouderij.
d. Regeling voor innovaties en nieuwe teelten.
e. Stimuleren van aanplant productiebomen op landbouwgrond (agroforestry)
f. Omschakelen naar biologische melkveehouderij.
g. Overschakelen naar een landgoed.
h. Innovatie van meetsystemen en leernetwerken
i. Ondersteunen van sociaaleconomische initiatieven om de leefbaarheid op peil te houden.

Ondanks de onderbesteding van het budget (zoals hiervoor aangegeven) zijn voor alle onderdelen van dit pakket inmiddels subsidieregelingen opengesteld. Daarnaast zijn verschillende kenniskringen, leernetwerken en praktijkgerichte samenwerkingen gestart om kennisuitwisseling tussen ondernemers te stimuleren. De inzet richt zich niet alleen op de groep koplopers die al actief bezig is met verduurzaming en innovatie, maar nadrukkelijk ook op de grotere groep boeren die stappen wil zetten richting een toekomstbestendige bedrijfsvoering.

De eerste ervaringen laten zien dat vooral regelingen die relatief eenvoudig inpasbaar zijn binnen de bestaande bedrijfsvoering goed worden benut. De behaalde resultaten en doelen zijn in lijn met wat oorspronkelijk is aangevraagd. Regelingen die vragen om een grotere omslag, zoals omschakeling naar een ander landbouwsysteem of een meerjarige transitie, vragen meer voorbereidingstijd van ondernemers. Deze trajecten brengen vaak grotere investeringen en onzekerheden met zich mee. We zien daarom dat de belangstelling voor deze regelingen geleidelijk groeit, maar dat de deelname nog achterblijft ten opzichte van de regelingen die direct aansluiten bij de huidige bedrijfspraktijk. Wanneer de looptijd van de regeling wordt verlengd (zie hierboven) verwachten wij ook dat het animo om aan deze regelingen deel te nemen, zal toenemen.

Pakket 2 Proeftuinen en koplopers

Wij ondersteunen de 36 koplopergebieden bij de voorverkenning, verkenning en planvorming. Waar maatregelen haalbaar zijn en de koploper hiermee verder wil, ondersteunen we hen ook bij de uitvoering hiervan. Wat wij zien is dat in de voorverkenning vooral veel abstracte- of procesgerichte plannen worden opgesteld maar bij de verkenning de plannen concreter worden. We merken daarbij ook dat de onzekerheid over beleid, geld en duur van het programma tot aarzeling leidt om de maatregelen uit te voeren. Als provincie zijn wij ook gebonden aan wettelijke regels die financiering van 'vrijwillige' maatregelen uit programmageld belemmeren zoals regels voor staatssteun, 'normaal bedrijfsmatig risico', Europese afwaarderingsregels en de voorwaarden van de SPUK zelf.
Inhoudelijk zien we in de rapportages van de koplopers dat er vrijwel altijd een vraag is naar 'extra' grond dan wel het inbrengen van provinciale gronden en dat er vrijwel altijd een vraag is om vergunning ruimte (voor verplaatsing, nieuw vestiging of aanpassing). Veel koplopers hebben ook de wens om mestvergisters te plaatsen of hebben plannen voor (management)maatregelen voor emissiereductie die (nog) niet geborgd zijn. Daar waar vergunningen noodzakelijk zijn, zoals in het geval van b.v. mestvergisters, worden koplopers gewezen op het feit dat deze maatregel momenteel niet uitvoerbaar is. Waar het gaat om de inbreng van provinciale grond, kijken we per gebied wat er mogelijk is binnen de bestaande regelgeving en binnen de percelen die wij als provincie in eigendom hebben. Zo is in de Baarlingerpolder het instrument van wettelijke herverkaveling aangeboden en kijken we in Junne hoe we door grondruil boeren kunnen ondersteunen en natuurdoelen kunnen realiseren. We ervaren ook dat er gevraagd wordt om garanties voor de toekomst en vrijwaring van komend (rijks-) beleid. Dit is een gevoelig punt want ondanks dat de koplopers trachten zoveel mogelijk bestaand (en voorzienbaar) beleid op te nemen in hun plannen, kunnen wij als overheid geen vrijwaring geven voor toekomstige regelgeving. Dit hebben we in de haalbaarheidscheck van de Baarlingerpolder samen met het Rijk uitgezocht.

Ten opzichte van de rapportage in monitor I zijn er in de tussentijd 5 voorverkenningen afgerond en 4 verkenningen opgeleverd. De stand van zaken op dit moment is als volgt:

- 3 koplopers zitten in de initiatieffase (oriëntatie)
- 7 koplopers zitten in de voorverkenningsfase
- 21 koplopers zitten in de verkenningsfase en
- 2 koplopers in de haalbaarheidscheck (Junne en Broekheurne)
- 2 koplopers in de planfase (Baarlingerpolder en Oxe)

Pakket 3 – Afwaardering van grond

Afwaardering van grond is een maatregel die plaatsvindt aan het eind van een gebiedsproces, waar de (herziene) functie van de grond in bestemmingsplannen of notarieel wordt vastgelegd. Binnen dit pakket is € 10 miljoen gereserveerd voor de vrijwillige aanleg van nieuwe natuur voor het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Deze subsidieregeling zal eind 2026 worden opengesteld.

Bijlage 1. Stand van zaken per koploper

Gebied	**Noordoost-Twente**
Naam	**Gebiedsproces Dinkeldal**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Gestart met de verkenning
Naam	**Gebiedsproces Mander Esch**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning zit in de afrondende fase.
Naam	**Gebiedsproces Ootmarsum**
Fase	Initiatief
Stand van zaken	De subsidieaanvraag voor de voorverkenning wordt binnenkort ingediend
Naam	**Gebiedsproces Lattrop Brecklenkamp**
Fase	Initiatief
Stand van zaken	Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de voorverkenning.
Naam	**Gebiedsproces Losser Noord**
Fase	Initiatief
Stand van zaken	Er is een plan van aanpak opgesteld voor de voorverkenning
Naam	**Gebiedsproces Stroomgebied bovenstroom Lolle – Middensloot – Rossumerbeek**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning loopt

Gebied	**Vechtdal**
Naam	**Landgoederenzone Vechtdal**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt en wordt naar verwachting eind 2026 opgeleverd.
Naam	**Gebiedsproces Landgoed Junne**
Fase	Haalbaarheid
Stand van zaken	Haalbaarheidscheck nagenoeg afgerond met het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst tussen partijen
Naam	**Gebiedsproces Stegeren boert door**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning wordt eind 2026 opgeleverd.
Naam	**Gebiedsproces Witharen**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt.
Naam	**Gebiedsproces Boeren Lemelerveld**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt en wordt naar verwachting eind 2026 opgeleverd.
Naam	**Gebiedsproces Archem-Eerde**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning loopt en in Q4 van 2026 opgeleverd.

Gebied	Zuid Oost Twente
Naam	**Gebiedsproces Zuidoost-Haaksbergen**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning nadert afronding
Naam	**Gebiedsproces Landgoederenzone Diepenheim**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning is afgerond, plannen voor de verkenning worden uitgewerkt.
Naam	**Gebiedsproces Herikerberg**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning loopt
Naam	**Gebiedsproces Broekheurne**
Fase	Haalbaarheid
Stand van zaken	Haalbaarheidscheck wordt uitgevoerd
Naam	**Gebiedsproces Twickel**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Er wordt nu gewerkt aan de afronding van de verkenningsfase.
Naam	**Gebiedsproces Borne**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning loopt
Naam	**Duurzaam initiatief Markelo Noord**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning is afgerond. Dit proces wordt verbonden aan de GGM-aanpak voor de Borkeld.
Gebied	**West-Twente**
Naam	**Noaberschap Haarle**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning loopt
Naam	**CATB (Coöperatie Agrarisch Terrein Beheer) Wierden**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt.
Naam	**Landgoed Huize Almelo**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Afronding verkenning wordt eind 2026 verwacht
Naam	**Gebiedsproces Bornerbroek**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning loopt
Gebied	**Salland**
Naam	**Gebiedsproces Oxe**
Fase	Planuitwerking

Stand van zaken	Haalbaarheidscheck is uitgevoerd, de uitvoerbare maatregelen worden nu voorbereid
Naam	**Gebiedsproces 't Rozendael**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt
Naam	**Gebiedsproces Lierderbroek-Sekdoorn**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt
Naam	**Landgoederenproject Salland OPG**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt
Naam	**Gebiedsproces Bolwerksweiden Deventer**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt
Gebied	**Noordwest-Overijssel**
Naam	**Gebiedsproces Baarlingerpolder**
Fase	Planuitwerking
Stand van zaken	De haalbaarheidscheck is doorlopen. Koploper heeft voor nu het proces stopgezet.
Naam	**Gebiedsproces de Melm**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning wordt afgerond
Naam	**Gebiedsproces Boeren Blokzijl**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenning loopt en wordt naar verwachting in het derde kwartaal van 2026 opgeleverd.
Naam	**Gebiedsproces Veldiger Binnenlanden**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	De verkenningsfase loopt
Naam	**Gebiedsproces Buut'ngebied Rouveen**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	De voorverkenning loopt
Naam	**Gebiedsproces Zuiderzeepolder**
Fase	Voorverkenning
Stand van zaken	Voorverkenning loopt
Naam	**Gebiedsproces Polder Giethoorn**
Fase	Verkenning
Stand van zaken	Verkenning loopt